pealt kahe asjaolu vahel, nimelt riigiettevõtete ekspansiooni ja riikliku kapitali mahutuse vahel eramajandusse. Riiklikke ettevõtteid on kaht laadi — puhttööstuslikud ettevõtted, mis taotlevad tulu (põlevkivikaevandused, riigi trükikoda, sadamatehased, turbatööstus, lauatehased) ja ettevõtted rahva teenimiseks (raudtee, post, telefon). Kõneldes riikliku ettevõtlikkuse ekspansioonist viimased loomulikult ei tule arvesse. Puhttööstuslikud riigiettevõtted omavad meie tööstuses aga võrdlemisi väikest osatähtsust, sest 1935. a. oli riigiettevõtteis ainult 6,7% töötustööliste üldarvust. Ühes kogu majanduse elavnemisega on riiklikkude ettevõtete osatähtsus viimaseil aastail isegi langenud. 1934. a. moodustas tööliste arv riiklikes ettevõtteis 6,8% tööliste üldarvust. 1933. a. oli see veelgi kõrgem. Pealegi piirduvad riiklikud ettevõtted enamjaolt aladega, kus see konkurentsi mõttes puudutab eraettevõtlikkust kõige vähem. Paljude riiklikkude ettevõtete olemasolu on tingitud meie tööstuse varemaist arendamistingimustest ja seepärast ei saa neis näha mingit uuelt-tekkinud võistlustegurit. Mis puutub uutesse kavatsustesse, siis leiavad teostamist kahtlemata ainult need algatused, mis on rahvamajanduslikult vajalikud ja millele eraettevõtlikkus kas vähese tasuvuse või olemasolevate ettevõtete rahvamajanduslikult vähese painduvuse tõttu ei suundu. Ka seniste kavatsuste teostamisel ei ulatuks riiklikkude tööstusettevõtete ulatus inimtööjõu rakenduse seisukohalt veel mitmete aastate jooksul kuigi kõrgele.

Kui aga riikliku ettevõtlikkuse ekspansiooni all mõistetakse ka riiklikkude kapitalide mahutust rahvamajandusse, siis tuleb selle probleemi käsitlemisel lähtuda teissugustest vaatekohtadest. Riiklikkude kapitalide mahutamine eramajandusse on Eesti riigi algusest peale toimunud eramajanduse enda nõudmisel. Kuni viimase ajani pole riik oma kapi-

Eesti kroonika 1935, lk. 47